

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/252/2015
Identifikačné číslo spisu:	7908213584
Dátum vydania rozhodnutia:	26.05.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Daniela Sučanská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:7908213584.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Ing. I. C., bývajúceho v P., zastúpeného JUDr. Ladislavom Pirovitsom, advokátom so sídlom v Kráľovskom Chlmci, E. Štúra č. 29, proti žalovaným 1/ Mgr. A. B., bývajúcej v R., 2/ K. J., bývajúcemu v I., o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, vedenej na Okresnom súde Trebišov pod sp. zn. 13 C 30/2008, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 13. novembra 2014 sp. zn. 2 Co 628/2013, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 13. novembra 2014 sp. zn. 2 Co 628/2013 z r u š u j e a v e c v r a c i a t o m u t o s ú d u n a ď a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

Žalobou z 23. mája 2007 sa právna predchodkyňa žalobcu N. P., naposledy bývajúca v R., z titulu porušenia svojho predkupného práva domáhala určenia neplatnosti kúpnej zmluvy zo 7. októbra 2005, uzatvorenej medzi žalovaným 2/ ako predávajúcim a žalovanou 1/ ako kupujúcou, ktorej predmetom bol prevod spoluvlastníckeho podielu 2/8 k parcele č. XXX - zastavané plochy a nádvoria vo výmere XXX m² a rodinnému domu súpisné č. XXX, zapísaným na LV č. XXXX pre k. ú. R. (ďalej len „nehnutelnosti“). Vklad vlastníckeho práva žalovanej 1/ do katastra nehnuteľností bol povolený Správou katastra L. pod č. G..

Dňa XX. N. XXXX N. P. zomrela, jej právnym nástupcom sa stal žalobca ako závetný dedič.

Okresný súd Trebišov (ďalej len „súd prvého stupňa“) rozsudkom (v poradí druhým) z 25. septembra 2013 č.k. 13 C 30/2008-415 žalobu zamietol a žalobcu zaviazal zaplatiť žalovaným náhradu trov konania na účet ich právneho zástupcu do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Doplnčím rozsudkom z 2. októbra 2013 č.k. 13 C 30/2008-442 žalobcu zaviazal zaplatiť náhradu trov konania štátu na účet súdu do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že žalovaný 2/ zákonným spôsobom

(§ 140 Občianskeho zákonníka) ponúkol svoj spoluvlastnícky podiel na predaj právnej predchodkyni žalobcu N. P. za cenu určenú znaleckým posudkom, pričom ponuka jej bola doručená v písomnej forme (list právneho zástupcu žalovaného 2/

JUDr. A. N. z 15. apríla 2005) 4. augusta 2005 prostredníctvom Mestskej polície v Kráľovskom Chlmci po tom, ako bolo doručenie poštou opakovane neúspešné. Námietku, že v konaní nebol preukázaný obsah tejto zásielky, neuznal s ohľadom na to, že N. P. sa listom z 23. augusta 2005, adresovaným JUDr. N., vyjadrila k otázke spoluvlastníctva k sporným nehnuteľnostiam v tom zmysle, že má záujem o usporiadanie vlastníckych vzťahov, ale napriek svojej nepriaznivej finančnej situácii nebude reagovať na nečestné ponuky. List, ktorý podľa svojho obsahu možno odôvodnene považovať za odpoveď na ponuku výkonu predkupného práva, bol podľa odtlačku podacej pečiatky podaný na pošte v Kráľovskom Chlmci 25. augusta 2005 a JUDr. N. doručení nasledujúci deň. Za najvýznamnejší dôkaz, svedčiaci v prospech žalovaného 2/, považoval podanie N. P., doručené súdu prvého stupňa 23. mája 2007 v (súvisiacom) konaní, vedenom pod sp. zn. 13 C 263/2004, kde menovaná sama uviedla, že žalovaný 2/ jej ponúkol svoj podiel na predaj za 78.500,- Sk. Následne pri svojom výsluchu na pojednávaní uviedla, že na odkúpenie podielu by nemala finančné prostriedky. Vzhľadom k uvedenému je opodstatnený záver, že predkupné právo N. P. porušené nebolo. Jej rozhodnutie toto právo nevyužiť v zákonnej dvojmesačnej lehote (§ 605 Občianskeho zákonníka) nemá vplyv na platnosť kúpnej zmluvy, ktorú následne medzi sebou uzatvorili žalovaní, preto je žaloba nedôvodná. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalobcu rozsudkom z 13. novembra 2014 sp. zn. 2 Co 628/2013 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. V plnom rozsahu sa stotožnil s jeho skutkovými zisteniami i právnymi závermi (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.), a zhodne so súdom prvého stupňa sa vyjadril k žalobcom namietanej absolútnej neplatnosti napadnutej kúpnej zmluvy v tom zmysle, že právo namietat jej neplatnosť (a to relatívnu) by mal len spoluvlastník, ktorého predkupné právo bolo porušené, k čomu v danom prípade nedošlo. Nemožno ale namietat absolútnu neplatnosť, založenú na tom, že spoluvlastník zdržujúci sa na neznámom mieste (právny predchodca N. P.) nemal na účely uzavretia kúpnej zmluvy medzi žalovanými súdom ustanoveného opatrovníka, nakoľko nešlo o konanie pred súdom. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p. a 149 ods. 1 O.s.p.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, ktoré odôvodnil podľa § 241 ods. 2 písm. a/ až c/ O.s.p. Namietal, že po zrušení predchádzajúceho rozsudku súdu prvého stupňa z 25. februára 2011 č.k. 13 C 30/2008-243 a vrátení mu veci odvolacím súdom, ktorý mu uložil odstrániť nejasnosti vo výpovediach svedkov a v listinných dôkazoch predložených „odporcom“ (žalovaným 2/, pozn. dovolacieho súdu), prípadne vykonať aj ďalšie dôkazy a vysporiadať sa so všetkými námietkami, uvedenými v odvolaní, súd prvého stupňa takto nepostupoval. Predovšetkým neodstránil rozpory vo výpovediach príslušníka mestskej polície, ktorý mal doručiť N. P. ponuku na odkúpenie nehnuteľností, jeho nadriadeného ani ďalších svedkov. Nevyžiadal si správu od notára v I., ktorý spisoval kúpnu zmluvu medzi žalovanými. Nevyhovел návrhu na vykonanie dokazovania ohľadne pobytu N. P. v Poľsku v čase údajného doručovania ponuky výsluchom svedkyne N. R., čím založil i vadu konania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. a odoprel N. P. právo na spravodlivý proces. V dôsledku týchto a ďalších pochybení, ako aj nesprávneho hodnotenia dôkazov (na ktoré dovolateľ podrobne poukázal), neboli v konaní zistené rozhodujúce skutočnosti, t.j. aký bol obsah zásielky, doručovanej N. P. 4. augusta 2005, či jej bola zásielka skutočne doručená, a či menovaná listom z 25. augusta 2005 reagovala na túto ponuku, alebo sa ním len vyjadrovala k otázke zrušenia a vysporiadania podielového spoluvlastníctva, ktorá sa riešila v súvisiacom konaní (sp. zn. 13 C 263/2004). Uvedené nedostatočné, resp. nesprávne skutkové zistenia mali za následok nesprávne právne posúdenie veci. Pozornosť im nevenoval ani odvolací súd, ktorého rozhodnutie nielenže neposkytuje odpovede aspoň na otázky zásadné pre rozhodnutie o veci, ale z neho ani nevyplýva, ktoré otázky za zásadné považoval. Nesplňa tak náležitosti podľa § 157 ods. 2 O.s.p. a je nepreskúmateľné. Žalobca navyše nemal možnosť oboznámiť sa s vyjadrením žalovaných k ním podanému odvolaniu, nakoľko mu toto vyjadrenie nebolo doručené. Z týchto dôvodov žiadal, aby dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvého stupňa zrušil, a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Žalovaní 1/, 2/ sa k dovolaniu žalobcu nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno týmto opravným prostriedkom napadnúť (§ 236 a nasl. O.s.p.).

1. V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej, proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci, a proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

Žalobca dovolaním napadol rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky žiadneho z uvedených rozsudkov. Z tohto dôvodu je zrejmé, že prípustnosť dovolania z § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. nevyplýva.

2. So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p., ktoré ukladá dovolaciemu súdu povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní, v ktorom došlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p., sa dovolací súd neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 ods. 1 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak v konaní došlo k niektorej z väd vymenovaných v § 237 ods. 1 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 38/1998 a č. 23/1998).

Vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. neboli v dovolaní namietané a v dovolacom konaní ich existencia ani nevyšla najavo. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

3. Žalobca v dovolaní namieta, že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký závadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - viď napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazeráť do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

3.1. Za prejav takejto vady považuje žalobca skutočnosť, že súd prvého stupňa nevykonával ním

navrhnuté dôkazy, a vykonané dôkazy nesprávne vyhodnotil.

Dokazovaním je časť občianskeho súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd v občianskom súdnom konaní nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (§ 120 ods. 1 O.s.p.), a nie účastníkov konania (viď tiež uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 99/2011, 2 Cdo 141/2012, 3 Cdo 2012/2012, 4 Cdo 125/2012, 5 Cdo 251/2012, 6 Cdo 36/2011 a 7 Cdo 34/2011). Nevykonanie určitého dôkazu (nevyhovenie návrhu účastníka, aby súd vykonal ten - ktorý dôkaz) môže mať za následok len neúplnosť skutkových zistení vedúcu prípadne k vydaniu nesprávneho rozhodnutia, vadu takej povahy ale možno úspešne uplatniť iba v procesne prípustnom dovolaní. Sama tzv. iná vada prípustnosť dovolania nezakladá.

3.2. Podľa názoru žalobcu je rozhodnutie odvolacieho súdu je pre nedostatok dôvodov nepreskúmateľné.

Judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) považuje už dávnejšie nepreskúmateľnosť rozhodnutia za tzv. inú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Správnosť takého nazerania na právne dôsledky nepreskúmateľnosti potvrdzujú tiež rozhodnutia ústavného súdu o sťažnostiach proti tým rozhodnutiam najvyššieho súdu, ktoré zotrvali na právnych záveroch súladných s R 111/1998 (viď najmä aktuálne rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015 a III. ÚS 288/2015).

Na rokovaní občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu 3. decembra 2015 bolo prijaté stanovisko, ktoré bolo uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Najvyšší súd, stotožňujúc sa v preskúmvanej veci so závermi, na ktorých spočíva predmetné stanovisko, skúmal, či v danej veci ide o taký výnimočný prípad, kedy by nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladala vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dovolač súd však nezistil, že by o takýto prípad v prejednávanej veci išlo; odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu obsahuje vysvetlenie dôvodov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie.

V danom prípade obsah spisu v ničom neodôvodňuje uplatnenie druhej vety predmetného stanoviska, ktorá predstavuje krajinú výnimku z prvej vety stanoviska a týka sa výlučne len takých ojedinelých prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad môže ísť v praxi vtedy, keď dôsledky nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia majú najvyšší stupeň intenzity, napríklad preto, že rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo že sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“; samo neúplné odôvodnenie ale vadou takej intenzity nie je. Dovolač súd pripomína, že konanie pred súdom prvého stupňa a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťnosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Za vadu konania v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. vo všeobecnosti nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolať.

3.3. Dovolač uvádza, že mu nebolo doručené vyjadrenie žalovaných k ním podanému odvolaniu, v dôsledku čoho nemal možnosť vyjadriť sa k nemu.

Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel k názoru, že aj keď vyjadrenie k

odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia.

V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Vychádzajúc z uvedeného bolo v preskúmvanej veci potrebné zohľadniť, že k odvolaniu žalobcu (viď č.l. 450 spisu) sa písomne vyjadrili žalovaní 12. decembra 2013 (č.l. 491 spisu), žalobca ale nemal možnosť dozvedieť sa o tomto vyjadrení a prípadne naň reagovať, lebo súd mu toto vyjadrenie nedoručil.

4. Žalobca v dovolaní vyslovil nespokojnosť s právnym posúdením veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Právnym posúdením veci, v rámci ktorého súd na zistený skutkový stav aplikuje hmotnoprávny alebo procesný predpis, sa nezakladá procesná vada konania v zmysle § 237 O.s.p. Nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov je relevantný dovolací dôvod, ktorým možno odôvodniť procesne prípustné dovolanie (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), samo (prípadne) nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov ale nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p.

5. So zreteľom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že žalobcovi bola z dôvodu uvedeného pod bodom 3.3. odňatá možnosť pred súdom konať. Dovolanie žalobcu je preto nielen prípustné (§ 237 písm. f/ O.s.p.), ale aj opodstatnené (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.).

Najvyšší súd z uvedeného dôvodu napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.